

Kammarrätten i Stockholm
Box 2302
103 17 Stockholm

Mål 3273-13, rotel 024

Med hänvisning till protokoll daterad den 28 januari 2014 får Svenska Jägareförbundet (SJF) härmed anföra följande.

A. Yttrande över inläga från SNF m.fl. (Ab 52-56)

Allmänt

SJF vill inledningsvis lägga fram några allmänna reflektioner och synpunkter på den rättsliga prövningen av de ärenden som rör jakt på varg i Sverige.

Rättens uppgift är att pröva om de beslut om undantag från fredning som Naturvårdsverket har beslutat om är förenliga med EU:s lagstiftning. Undantagen, som implementerats i den svenska jaktlagstiftningen, återfinns i artikel 16.1 a-e i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (Art- och habitatdirektivet).

SJF vill därför uppmärksamma Kammarrätten på att många länder i EU använder dessa undantagsbestämmelser för att bedriva jakt på stora rovdjur. I Sverige jagas lodjur, järv och björn med stöd av samma undantagsbestämmelser som nu prövas i fråga om jakt på varg. I Sverige fälls årligen ca 300 björnar vid licensjakt av en stam på drygt 3000. Även lodjursjakt bedrivs med stöd av samma undantagsbestämmelser. Lodjurskvoten har varierat över tid men som mest har jakt på 210 lodjur medgivits år 2010. Vintern före bedömdes stammen i Sverige bestå av 1500-1800 djur. Det motsvarar ett uttag om 12-14 % av vinterstammen.

Vare sig björnjakten eller lodjursjakten har, trots klagomål, lett till ingripande från EU-kommissionen de senaste 10 åren. EU-kommissionen har därmed gett indirekt klartecken för populationsbegränsande licensjakt i den form och med den omfattning som den bedrivs i Sverige. Noteras bör att flera andra länder, t.ex. Finland, också har en omfattande jakt på stora rovdjur.

Svenska Jägareförbundet

Öster Malma, SE-611 91 Nyköping · Tel: 0155-24 62 00 · Fax: 0155-24 62 50
Plusgiro: 152292-9 · Bankgiro: 566-6755 · Org. nr: 802001-6658
www.jagareforbundet.se

Det bör särskilt noteras att den svenska lodjursjakten var föremål för EU-kommissionens granskning kring millennieskiftet. Tvisten den gången ledde till att EU-kommissionen skickade ett s.k. motiverat yttrande till regeringen 18/7 2001. Omfattningen av jakten på lodjur säsongen 99/00 som då var föremål för prövning var 90 djur. Tvisten med EU-kommissionen ledde till att jakt på lodjur stoppades under en vinter utanför renskötselområdet. Lodjursjakten återupptogs dock säsongen 2002/2003 efter att Sverige gjort justeringar av reglerna för jaktens bedrivande. Förändringen av regelverket bestod i att Sverige införde en obligatorisk nationell registreringsplikt av alla lodjursjägare. Denna registrering har senare ändras till att enbart omfatta jaktledare. Med denna förändring avslutade EU-kommissionen ärendet och vare sig björnjakten eller lodjursjakten har därefter varit föremål för kritik från EU-kommissionens sida. Alla stora rovdjur återfinns i samma bilaga till Art- och habitatdirektivet, bilaga 4. Därmed gäller exakt samma regler för jakt på lodjur och björn som för varg.

Ovanstående visar enligt SJF att EU-kommissionen anser att populationsbegränsade jakt går att förena med Art- och habitatdirektivets undantagsbestämmelser så länge jakten inte äventyrar stammarnas möjlighet att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus. Art- och habitatdirektivets krav på selektivitet, andra lämpliga lösningar, omfattningen eller den stränga kontrollen har inte utgjort ett hinder mot att medge undantag från fredning. SJF menar således att det tydligt framgår att svensk förvaltningspraxis godtas av EU-kommissionen.

SJF vill varna för konsekvenserna av en alltför strikt tolkning av Art-och habitatdirektivets grundläggande krav som innebär att populationsbegränsande jakt omöjliggörs eller kraftigt försvåras. Med dagens tillväxt i vargstammen fördubblas stammen vart tredje år. Idag finns ca 400 vargar. Om populationsbegränsande jakt inte är möjlig kommer stammen om 6 år att uppgå till 1600 djur och ca 10 år till mer än 3000 djur. En sådan utveckling skulle få enorma samhällsekonomiska konsekvenser och skulle hota flera näringars existens.

För att stoppa tillväxten i en stam på t.ex. 1000 vargar måste minst 300 djur skjutas årligen. En alltför strikt tolkning av direktivets krav på andra lämpliga lösningar, selektivitet och begränsad omfattning skulle omöjliggöra förvaltning eftersom regelverket är detsamma oavsett stammens storlek. Förvaltningsrättens tolkning att ett uttag ur stammen motsvarande 5,9–7,0 % är för högt innebär att populationsbegränsande jakt på stora rovdjur i praktiken omöjliggörs i hela Europa och att stammarna i princip aldrig kan begränsas. En sådan utveckling skulle som redan påpekats ovan leda till enorma samhällsekonomiska konsekvenser. Det skulle även riskera att leda till ekologisk kollaps eftersom samhället ställer krav på att jägarna och markägarna ska reglera vargens huvudsakliga bytesdjur, älgen, långt under den biologiska bärförmågan.

I detta sammanhang är det av största vikt att notera artikel 2.3 i Art- och habitatdirektivet som anger följande:

Artikel 2

/.../

3. Åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv skall ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag.

SJF anser att de socioekonomiska, kulturella och regionala/lokala krav som samhället har avseende vargstammens storlek och tillväxt måste beaktas i mycket högre utsträckning än vad som hittills gjorts av våra domstolar.

SJF anser vidare att det inte finns någon egentlig oenighet inom forskarkollektivet om det vetenskapliga underlaget som ligger till grund för Naturvårdsverkets beslut om jakt. Av argumentationen från SNF m.fl. och av den offentliga debatten kan man dock lätt få intrycket att forskarkollektivet är djupt oenigt.

Att olika forskargrupper ändå kritiserar varandra och får det att framstå som att det råder delade meningar beror på att man väljer att bortse från såväl den juridiska som politiska helheten. Istället fokuseras kritik på detaljer som i och för sig är rätt, men som saknar relevans i den juridiska, biologiska och politiska helheten. Den enskilt viktigaste skillnaden är huruvida man inkluderar genetiskt utbyte eller inte i sin kritik eller sitt vetenskapliga ställningstagande.

Därför är det viktigt att poängtera att det råder total enighet om att vargstammen bevarandestatus ur ett genetiskt perspektiv aldrig kan förbättras om det inte finns ett genetiskt utbyte. Vare sig selektiv jakt, färre vargar eller fler vargar kan förbättra den genetiska statusen på längre sikt om immigrationen upphör.

Tyvärr försöker vissa vetenskapliga grenar och SNF m.fl. bygga hela sin argumentation på tanken att genetiskt utbyte inte finns eller kommer att vara för litet. Responsen från Liberg och Sand (Bemötande från Olof Liberg and Håkan Sand av kritik mot Liberg & Sand 2012 framförd av Emma Lind m.fl. samt Response from Olof Liberg and Håkan sand to critique on their report on effects of migration and selective harvest of wolves, from Dr Michael Hansen, 2014-02-27, bilaga 1a-b) visar tydligt på det vi framför ovan. I grunden är man helt överens, men vissa grupper väljer medvetet att bortse från rovdjurspolitikens helhet. Vår bedömning är att detta är ett medvetet ideologiskt betingat ställningstagande i syfte att tvinga fram fler vargar trots att det vetenskapliga underlaget tveklöst visar att gynnsam bevarandestatus kan uppnås/bibehållas med betydligt färre vargar förutsatt genetiskt utbyte österut.

SNF m.fl. hävdar att vargstammens bevarandestatus skulle försämrans av en selektiv jakt och att det finns brister i det vetenskapliga underlaget. Förvaltningsrätten avslår i sin dom den 2 maj 2013 med all rätt överklagandet från SNF m.fl. i den del som avser bedömning av jaktens påverkan på bevarandestatusen.

Vem bestämmer risk och vad kan det få för konsekvenser?

Enligt SJF handlar målet och konflikten kring vargens bevarandestatus om risk. Frågan är vilken risk för utdöende samhället är berett att ta och vilken lägsta risk för utdöende Art- och habitatdirektivet kräver.

Argumenten från SNF m.fl. bygger på att de vetenskapliga beräkningarna skall garantera att en isolerad stam har mindre än 10 % risk för utdöende på 1000 år. Naturvårdsverket och andra forskare menar att Art- och habitatdirektivet inte ställer så höga krav. Enligt EU-kommissionens egna rovdjursriktlinjer (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, slutlig version, juli 2008) skall stammen enligt vetenskapliga beräkningar ha mindre än 10 % risk för utdöende på 100 år.

Den egentliga frågan är således inte om beräkningarna av utdöenderisk är rätt eller inte. Dessa beräkningar är forskare tämligen eniga om. Däremot råder stor oenighet om vilken risk som är rimlig. Kammarrätten måste således ta ställning till hur det demokratiska systemet är uppbyggt och hur samhällets regelverk byggs upp. Så här långt har en grupp forskare tillåtit styra risknivåer i rovdjursförvaltningen, utan att behöva ta hänsyn till konsekvenserna av en given risknivå. De är mycket stor skillnad på de socioekonomiska konsekvenserna av att ha 2000 vargar eller att ha 200 vargar i landet. Enligt SJF måste det vara politiken som sätter risknivåer, inte forskarna själva. Forskarnas uppgift är att beräkna hur många vargar det behövs för att en stam skall ha en viss högsta risk för utdöende över en given tid. Forskare kan aldrig ges rätten att både bestämma risk och beräkna antal.

Som sagts ovan är forskarkollektivet i grunden enigt om de vetenskapliga beräkningarna, däremot djupt oeniga om rimliga risknivåer. Men det är heller inte deras fråga, det är en fråga som samhället måste väga mot andra risker med en stor stam, konsekvenser för dem som drabbas och kostnader för samhället i stort.

Riksdagen har nu tydligt deklarerat vilken risknivå som skall gälla i Sverige. Sveriges miniminivåer (referensvärde) skall uppfylla Art- och habitatdirektivets krav på mindre än 10 % risk för utdöende på 100 år samt att det genetiska utbytet skall vara minst en invandrare per generation (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, slutlig version, juli 2008). Därutöver har regeringen halverat risken som en extra säkerhetsmarginal, vilket i praktiken innebär en fördubbling av miniminivån. Allt i enlighet med Art- och habitatdirektivets krav på att ett medlemsland skall ha "högre ambitioner" än att enbart förhindra utdöende. Se Prop. 2012/13:191 (En hållbar rovdjurspolitik) s. 35-38.

SNF m.fl. argumenterar för att beräkningarna av utdöenderisk skall göras utifrån en 1000 årig tidshorisont för att säkerställa evolutionär potential. För det första vill vi påpeka att alla beräkningar av utdöenderisk avser helt isolerade populationer, utan genetiskt utbyte. I den stunden genetiskt utbyte förekommer faller beräkningen eftersom den populationen då blir en del av en större metapopulation. Förutom isolation bygger beräkningarna på

grundförutsättningen att förvaltningen inte anpassas över tid. Simuleringarna utgår från att en viss förvaltningsinriktning är oförändrad över tid och att ny kunskap inte påverkar framtida beslut och förvaltningsåtgärder. I verkligheten är förvaltningen adaptiv och lärande. Effekterna av en förvaltningsåtgärd avläses kontinuerligt och förvaltningen anpassas till den nya kunskapen. SNF m.fl. utgår från att ingen ny kunskap kommer att påverka framtida förvaltningsåtgärder de närmaste 1000 åren. I praktiken sker alltså justeringar varje år – från ett beslut till ett annat.

Det vore djupt olyckligt om Kammarrätten kom till en annan slutsats som innebär att enskilda forskargrupper ges större makt att styra samhällsutvecklingen än våra folkvalda. När Naturvårdsverket medgav jakt på 16 vargar hade riksdagen inte beslutat om grunderna för hur gynnsam bevarandestatus skall fastställas. Vi menar dock att riksdagens beslut ändå är avgörande för målet. De invändningar som SNF m.fl. framför faller till stor del i och med att deras argumentation bygger på att gynnsam bevarandestatus skall fastställas på helt annat sätt än den som riksdagen nu bestämt. Se även under 1.4 nedan, där det slås fast att jakt även kan bedrivas utan att gynnsam bevarandestatus uppnåtts.

SJF:s yttrande följer härefter den numrering som framgår av Ab 52.

1. Naturvårdsverkets grunder och utvecklande av talan.

SNF m.fl. påpekar att Kammarrätten i annan dom rörande Kynnavargen erinrar om att vargen är klassad som akut hotad i Sverige enligt Artdatabankens rödlista. Det bör därför noteras att Artdatabankens rödlista saknar juridisk formell koppling till Art- och habitatdirektivets begrepp gynnsam bevarandestatus. Kriterierna för att fastställa gynnsam bevarandestatus enligt Art- och habitatdirektivet är helt andra än de kriterier som används för rödlistan. Referensvärden (gynnsam bevarandestatus) för olika arter ska göras enligt de anvisningar som finns till artikel 17 i Art- och habitatdirektivet. Denna rapportering skall medlemsländerna göra vart sjätte år till EU-kommissionen.

Rödlistan bygger på helt andra kriterier som ursprungligen tagits fram för att klassa hotet mot arter på global nivå. Systemet används trots detta för hotklassificering på nationell nivå eftersom kriterierna kan fylla en funktion för geografiskt isolerade bestånd. För arter med stor spridningspotential och där delpopulationer har genetiskt utbyte med andra populationer blir klassificeringen på nationell nivå missvisande. Argumentet från Kammarrätten i Kynnafallet och SNF m.fl. saknar således juridisk relevans.

1.1 Bakgrund om den svenska vargstammen

1.1.1 Felfokusering på inavelsgrad

De ursprungliga invändningarna från SNF m.fl. mot den selektiva jakten 2013 var att den enligt dem riskerar att förvärpa inavelsproblemet i stammen på lång sikt. Inavelsgraden i

stammen framfördes som den enskilt största anledningen till att de ansåg att stammen inte hade gynnsam bevarandestatus. I yttrande över Naturvårdsverkets och Svenska Jägareförbundets överklagan tonar SNF m.fl. ner inavelsnivåns betydelse för att fastställa vargstammens bevarandestatus. De hänvisar t.o.m. till en grupp forskare som anser att inavelsgraden är direkt olämpligt som enda mått på bevarandestatus (Lind m.fl. 2013-11-25, Ab 54). SNF m.fl. tonar ner inavelsproblematiken eftersom deras egna anlidade experter underkänner inavelsnivå som den viktigaste parametern för att fastställa bevarandestatus. Numera fokuserar SNF m.fl. på graden av genetisk variation i stammen. Förklaringen till detta är enkel. De har kommit till insikt om att Naturvårdsverkets argument för jakten och allt vetenskapligt underlag som de själva presenterat visar att selektiv jakt som den utformades hade lett till lägre inavelsgrad i stammen. Föreningarnas nya kritik bygger istället på att den genetiska variationen är för liten i stammen och att den selektiva jakten riskerar att ytterligare sänka densamma.

SJF menar att deras argument saknar stöd i det vetenskapliga underlag som bygger på data från den verkliga Skandinaviska stammen. Den genetiska variationen har konsekvent ökat i stammen i och med att nya vargar invandrat från Finland-Ryssland. Den genetiska variationen i stammen mäts kontinuerligt. Den genetiska variationen i den Skandinaviska stammen mäts i antalet olika alleler på vissa förutbestämda loci i vargarnas DNA profil. Antalet alleler (genetiska variation) har ökat från de ursprungliga 80 till dagens 133 (Genetic variation in the Scandinavian population, Liberg Vålådalen 2013, bilaga 2). Det motsvarar en ökning av den genetiska variationen med 66 % procent. Dessutom visar studierna att några alleler faktiskt har försvunnit över tid, men att huvuddelen av dessa återinförts till stammen med de nya immigranterna. Det vetenskapliga underlaget visar således att den genetiska variationen ökar och att förlorad genetisk variation snabbt kan återfås. Den Skandinaviska stammen har dessutom inga unika gener eftersom den härstammar från den finsk-ryska. Alla gener som förekommer i vår population finns således också i källpopulationen i öster.

1.1.2 Licensjaktens kompletterande funktion i förhållande till förstärkningsåtgärderna.

SNF m.fl. ger en felaktig bild av de politiska besluten kring förstärkningsåtgärder för vargstammen då de utelämnar viktiga delar. Frågan om förstärkningsåtgärder återfinns i regeringens proposition 2008/09:210 (En ny rovdjursförvaltning) som antogs med stor majoritet av Riksdagen 2009. Riksdagens beslut såg ut enligt följande (s.31).

att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen under de närmaste fem åren fram till 2014,

att införlivandet av de genetiskt friska individerna i första hand sker genom att underlätta för naturligt invandrade vargar, t.ex. genom att flytta individer från renskötselområdet till populationen utanför renskötselområdet, och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtas från genetiskt friska populationer med östligt ursprung,

Förstärkningsåtgärderna som föreslagits har hela tiden syftat till att i första hand ske genom naturlig invandring. Aktiva åtgärder, som valputsättning, har alltid varit andrahandsalternativ om den naturliga invandringen inte är tillräcklig. Påståendet om att regeringen nu ändrat uppfattning är således inte riktigt. Det enda regeringen gjort är att konstatera att eftersom förstahandsvalet, naturlig invandring kompletterat med flytt av vargar inom landet, är tillräckligt för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus, valde man att inte förlänga uppdraget att sätta ut vargvalpar som är kontroversiellt men som också visat sig vara svårt att genomföra i praktiken. I sak har dock ingenting förändrats, politiken förutsätter fortsatt genetiskt utbyte. Naturvårdsverket har dessutom deklarerat att de fortsätter planering för valputsättning, de menar att det ingår som en del av den övergripande uppföljningen av det genetiska utbytet som de enligt riksdagsbeslutet 2013 skall fullfölja och genomföra i den grad myndigheten finner lämpligt och om behov uppstår. (Jakt och Jägars hemsida <http://jaktreportage.se/vargodling.mp3>). Naturvårdsverket skall nu ta fram en femårig plan för den genetiska förstärkningen utifrån de nya förutsättningar som råder i och med att bl. a. ett vargpar som flyttats till Tiveden nu fått valpar som bidrar med nya gener och har inavelsgrad noll. Även dessa valpars avkommor kommer att få inavelgrad noll eftersom båda föräldrarna är invandrare.

SNF m.fl. skriver även att regeringen "utlovade 20 obesläktade individer". Riksdagsbeslutet sa dock "högst 20 individer som ökar den genetiska variationen" t.o.m. 2014. I dagsläget har fem sådana individer flyttats inom Sverige. Två F1:or, en tik numera känd som Junseletiken och två finsk/ryska vargar som numera bildat par och fött valpar i Tiveden. Riksdagens beslut har således genomförts och det genetiska utbytet uppfyller Art- och habitatdirektivets krav om minst en invandrare per generation (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, slutlig version, juli 2008).

1.2 Juridiska förutsättningar för beslut om selektiv och riktad jakt

SJF har inte samma uppfattning som SNF m.fl. i frågan om huruvida de juridiska förutsättningarna är uppfyllda.

SJFs bestämda uppfattning är att SNF m.fl. inte har kunnat visa att det finns andra fungerande lämpliga lösningar än jakt för att snabbt sänka inavelsgraden. Såväl Förvaltningsrätten som SNF m.fl. och det vetenskapliga underlaget bekräftar dock att den selektiva jakten skulle ha haft en positiv effekt på inavelsnivån i stammen. (Yttrande från SNF m.fl. Ab 52 s. 4-6). SNF m.fl. skriver t.o.m. att "det inte är så överhängande bråttom att det behövs licensjakt" för att få ner inavelsgraden. Huruvida det är bråttom eller inte är inte föremål för prövning. Den rättsliga prövningen handlar om huruvida den selektiva jakten uppfyller Art- och habitatdirektivets och den svenska lagstiftningens krav för undantag från fredning och om den selektiva jakten äventyrar måluppfyllelsen om en livskraftig vargstam. Av EU-domstolens dom i mål C-342/05, EU-kommissionen mot Finland 2007 framgår tydligt att undantag från fredning kan medges även om stammen inte har en gynnsam bevarandestatus. Detta gäller så länge utvecklingen mot målet inte äventyras.

Av invändningarna återstår således enbart att andra åtgärder skulle vara mindre ingripande än selektiv jakt för vargarna, enligt proportionalitetsprincipen. Det är den slutsatsen SJF menar är helt fel.

Inom EU gäller ett proportionalitetstest som består av tre kriterier som alla skall vara uppfyllda för att åtgärden ska anses proportionell. Dessa är att:

- åtgärden ska vara ägnad att tillgodose ändamålet,
- åtgärden ska vara nödvändig för att uppnå ändamålet samtidigt som mindre inskränkande alternativ saknas och
- fördelen åtgärden tillgodoser ska stå i rimlig proportion till den skada som åtgärden kan orsaka för de berörda.

SJF anser att förvaltningsrätten gjort ett allvarligt juridiskt tankefel när man hävdar att det finns andra lämpliga lösningar. Förvaltningsrätten hänvisar i sammanhanget till proportionalitetsprincipen. SJF:s uppfattning är att val av en viss åtgärd, i det här fallet selektiv jakt, som enligt förvaltningsrätten i sig självt inte äventyrar artens bevarandestatus inte kan ifrågasättas med proportionalitetsprincipen på det sätt som förvaltningsrätten gör. SJF:s uppfattning är att det är åtgärdens påverkan på människor som skall avgöra om den är mer eller mindre lämplig. Vargen kan inte anses vara berörd i den mening som prövning enligt proportionalitetsprincipen ställer krav på.

Ändamålet i det här fallet är inte jakten i sig. Ändamålet är att minska inaveln och nå gynnsam bevarandestatus. Åtgärden för att nå målet är att genomföra en jakt på de mest inavlade vargarna. Det är den åtgärden som skall vägas mot alternativa åtgärder och hur dessa påverkar enskilda eller grupperns intressen. Vad vargen tycker om saken är ointressant, den omfattas inte av proportionalitetsprincipen. De av SNF m.fl. föreslagna alternativa åtgärderna skulle visserligen också leda till minskad inavel om de vore praktiskt och juridiskt genomförbara. Men för de "berörda" d.v.s. människor som delar livsrum med vargarna innebär valet av metod otroligt stor skillnad. De av SNF m.fl. föreslagna alternativa åtgärderna skulle leda till ännu fler vargar, ökade kostnader, mera skador, ökad risk för att smitta förs in, större socioekonomisk belastning och skulle dessutom leda till att inavelsnivån sjunker långsammare. Naturvårdsverkets åtgärd, selektiv jakt, är mindre ingripande för de berörda men syftar ändå till att nå samma mål, en vargstam med gynnsam bevarandestatus.

Naturvårdsverkets beslut att medge selektiv jakt på 16 vargar syftade inte till att minska konflikterna eller ta hänsyn till de socioekonomiska konsekvenserna av en växande vargstam. Det betyder som vi anför ovan att de åtgärder som vidtas för att säkra vargstammens fortlevnad skall vara proportionell till vad enskilda och grupper i samhället förlorar. Det torde stå utom allt rimlig tvivel att den socioekonomiska påverkan som det t.ex. innebär att släppa ut ett vargpar som samhället valt att göra i Tiveden, helt utan kompensation, är stor. Det utplacerade paret begränsar människors rörlighet. De begränsar och skapar merarbete i djurhållningen. De begränsar jakt med löshund och därmed viltförvaltningen och

avkastningen till jägarna. Dessutom kommer vargarnas närvaro att påverka avkastningen för fastighetsägare som valt att arrendera ut jakt i området. I andra områden har jaktarrendena minskat med upp till 50 % i värde. Som ett exempel kan nämnas att en privat fastighetsägare i Norrtälje förlorade 200 000 kr per år när ett vargpar på naturlig väg etablerade sig på marken. I Tivedenfallet är det samhället som planterat in vargarna och därmed skapat kostnaderna.

1.2.1 Enda lämpliga lösningen på kort sikt

Det framgår tydligt av argumentationen från SNF m.fl. att den enda snabba lösningen på den höga inavelsnivån är att skjuta de mest inavlade vargarna. De menar dock att det inte är bråttom, samtidigt som de i andra sammanhang pekar på att de inavlade vargarna har fysiska defekter och att den höga genomsnittliga inavelsnivån är ett akut problem. Alla de alternativa åtgärder som föreslås leder visserligen till lägre inavelsgrad, men det tar längre tid och får stora samhällsekonomiska konsekvenser.

1.2.2 Beslutet om selektiv jakt och riktad jakt som genetisk förstärkningsåtgärd

SNF m.fl. hänvisar till en artikel i Science skriven av Chapron m.fl. (Chapron G., Vicente López-Bao J., Kjellander P., Karlsson J., 2012. Misuse of Scientific Data in Wolf Policy, Grimsö Wildlife Research Station, Department of Ecology, Swedish University of Agricultural Sciences, Science VOL 339 29 MARCH 2013). För det första bör det framhållas att artikeln inte är publicerad i Science som vetenskaplig artikel. Artikel är publicerad som "Science letter" vilket är detsamma som en insändare.

Främst bör det noteras att forskarnas kritik i insändaren inte handlar om det vetenskapliga underlaget i sig. Märkligt vore väl annat när en av författarna själv varit med om att ta fram detsamma. Kritiken begränsar sig till en enda formulering i Naturvårdsverkets beslut om selektiv jakt. De vänder sig egentligen mot ett enda ord. Naturvårdsverket skrev att selektiv jakt är det "enda" sättet att på kort sikt minska inaveln. I övrigt framför författarna inget som har bäring på målet. Inte heller invänder de mot att jakten faktiskt minskar inavelsgraden.

Två av medförfattarna har i efterhand förklarat vad de menar och tycker efter det att deras insändare fått skarp kritik (Glöersens blogg, Fransk forskare vill förbjuda renskötsel till förmån för vargar, bilaga 3). Deras svar ger en helt annan bild än den SNF m.fl. vill förmedla. Jens Karlsson svarar på länsstyrelsens i Värmlands Facebooksida (29 mars 2013 21.00, bilaga 4) och Petter Kjellanders svarar på Glöersens blogg (svar från Science skribent, 2013-04-07, bilaga 5).

Notera att båda författarna anser att vargstammen måste förvaltas och att större hänsyn till de drabbade måste till. Framför allt anser de att den extrema fokuseringen på genetik som idag styr vargförvaltningen saknar vetenskaplig grund. "Misuse of Scientific Data in wolf Policy" handlar således om att de är kritiska till att Naturvårdsverket använder vetenskapliga genetiska data till att motivera jakt på varg istället för att motivera det utifrån ett socioekonomiskt

perspektiv. I sak har de alltså inga invändningar mot Naturvårdsverkets beslut om selektiv jakt.

SJF delar givetvis Karlsson och Kjellanders syn att genetik- och inavelsfixeringen i vargförvaltningen har fått hela rovdjurspolitiken att haverera. Anledningen är att SNF m.fl. som nu överklagat jaktbeslutet ser vargstammens genetiska status som det enda viktiga. Hela förvaltningen har tillåtits styras av ett par genetiska fundamentalister. Artikeln är således en tydlig markering mot dessa grupper som tvingar regeringen och Naturvårdsverket att söka jaktliga motiv som egentligen inte behövs, men som genom föreningarna agerande och EU-kommissionens inblandning har framtvingsats. SJFs förhoppning är att Kammarrätten en gång för alla kan klargöra att genetikers personliga önskemål inte är detsamma som juridikens minimikrav.

1.3 Annan lämplig lösning

1.3.1 Flytt av vargar från Sverige till Ryssland

Sverige har inga legala möjligheter att påverka andra nationers rovdjursförvaltning. Mot bakgrund av att Ryssland har skottpengar på varg torde intresset för att starta ett utbytesprogram vara obefintligt. Inte heller Finland kan förväntas ta emot vargar från Sverige då de redan har ett genetiskt utbyte österut. Detta kan därför inte anses vara en lämplig lösning.

1.3.2 Flytt av vargvalpar från Finland till Sverige

Det är absolut ingen annan lämplig lösning att flytta vargar från Finland/Ryssland till Sverige. Karantänsbestämmelserna innebär att varg måste hållas i karantän i minst 6 månader innan de skulle kunna släppas ut. Ett sådant hägn skulle måsta vara helt tätt för att förhindra att smitta förs över till andra arter. De största riskerna är rabies och vargens dvärgbandmask. Rabies i Sverige skulle leda till enorma kostnader för samhället. På samma sätt skulle vargens dvärgbandmask leda till att vårt traditionella sätt att nyttja naturens resurser skulle begränsas kraftigt. Det skulle t.ex. inte gå att äta blåbär, lingon eller smultron direkt i skogen utan risk för allvarliga komplikationer och t.o.m. död. Det kan aldrig vara samhällets mening att se sådana samhällsomvälvande åtgärder som lämpliga lösningar.

Argumentationen från SNF m.fl. visar tydligt att flytt av vuxna vargar är en "avancerad" åtgärd som skulle ta många år att genomföra. Således är det en åtgärd inte går att tillämpa på kort sikt, även om de juridiska, politiska, djuretiska och folkhälsoriskrelaterade aspekterna skulle gå att lösa. Således är det ingen annan lämplig lösning.

1.3.3 Åtgärder som kan vidtas för att flyttade immigrerade genetiskt värdefulla vargar stannar där de släpps ut

SNF m.fl. undviker ett viktigt problem. Ett hägn som byggs för "soft release" innebär att samhället utser en plats i Sverige som utsläppsplats. Mot bakgrund av de kostnader som uppförandet av ett sådant hägn skulle leda till bör det påpekas att det knappast kan användas mer än en gång. Eftersom syftet med hägnet är att vargarna skall etablera sig i närområdet kommer platsen att vara "upptagen" redan efter att den/de första vargen/vargarna släppts ut. Vid tidigare flytt av vargar har man i förväg förvissat sig om att utsläppsplatsen inte har etablerade vargpar eftersom de skulle kunna innebära att de nya vargarna riskerar att dödas av det revirhävande paret. Kostnaderna för att bygga nytt hägn för varje ny varg eller vargpar skulle bli enorma. Dessutom riskerar samhället att utsättas för skadeståndsanspråk från markägare i närområdet. Således är inte heller detta en lämplig lösning.

Se även SJFs kommentarer under punkt 1.3.2.

1.3.4 Utsättning av djurparksvargar

Förvaltningsrätten anger i sin dom 2013-05-02 att detta är en metod som visat sig ha stora problem att genomföra i praktiken och kan därför inte ses som en fungerande annan lämplig lösning, åtminstone inte på kort sikt. SJF delar denna bedömning. Det är heller ingen lämplig lösning på lång sikt.

1.3.5 Artificiell insemination

Som Förvaltningsrätten konstaterar skulle insemination som SNF m.fl. lyfter fram som metod leda till stora djuretiska problem. Det kan därför inte ses som en annan lämplig lösning enligt SJF:s uppfattning.

1.3.6 Underlätta för naturligt invandrade vargar att nå vargpopulationen i Mellansverige

Detta är en metod som visat sig ha begränsningar eftersom Finland har beviljats undantag enligt EU-rätten för varg i det finska renskötselområdet, men inflödet av varg är tillräckligt stort för att uppfylla EU-kommissionens rekommendation om minst en invandrare per femårsperiod (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, slutlig version, juli 2008). Nya vargar som vandrar in i Sverige i kombination med selektiv jakt har däremot vetenskapligt kunnat beräknas ge större positiv effekt på stammen än utan jakt (Liberg & Sand 2012, Effects of migration and selective harvest for the genetic status of the Scandinavian wolf population). Således påskyndar en selektiv jakt inavelssänkningen, vilket gör att bevarandestatusen snabbare förbättras. SJF anser således att denna metod ensam

inte utgör en lämplig lösning utan måste kombineras med jakt för att snabbt uppnå eftersträvat resultat.

1.4 Försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus

SJF hänvisar till EU-domstolens dom i mål C-342/05. Av denna framgår tydligt att undantag från fredning kan medges även om stammen inte har nått gynnsam bevarandestatus. Vid tillfället för Naturvårdsverkets beslut hade regeringen ännu inte fastställt kriterierna för hur referensvärdena (gynnsam bevarandestatus) skulle fastställas. Idag vet vi dock att såväl invandringstakt som utbredningsområdet är tillräckligt för att stammen skall vara livskraftig. Vargstammen har idag en gynnsam bevarandestatus. Således har inte åtgärderna försvårat upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus.

1.4.1 Selektivitet

SJF menar att både SNF m.fl. och förvaltningsrätten totalt missförstått hur vuxna vargar enklast skiljs från valpar i fält. Under jaktperioden jan- feb går föräldraparet oftast ensamma långt från valparna. Spårning inför jakten skulle enkelt kunna visa om det är revirmarkerande djur (vuxna vargar) eller inte. Eftersom all jakt i praktiken sker på snötäckt mark genom spårning vet således skyttarna i förväg utan att ha sett vargarna vilka djur som kan komma i pass. Det är således synnerligen enkelt att genomföra en selektiv jakt i enlighet med jaktbeslutet.

1.4.2 Populationsbegränsande jakt

Argumentationen från SNF m.fl. är mycket märklig men intressant. Deras argument i denna del är att Naturvårdsverket inte följde förslagen från Skandulv som gick ut på att 5-10 flockar skulle skjutas. De är kritiska mot att Naturvårdsverket beviljade färre vargar än vad Skandulv rekommenderade. De 16 vargar som Naturvårdsverket beviljade ger enligt SNF m.fl. inte lika stor effekt på inavelsgraden som den nivå som Skandulv förordat. Deras argument är alltså att effekten av Naturvårdsverkets beslut inte är tillräckligt positiv för vargstammen. En mera omfattande jakt hade sänkt inavelsgraden snabbare och effektivare än den begränsade jakt som Naturvårdsverket beviljad. SJF håller med om denna slutsats. En större jakt på fler vargar i enlighet med forskarnas förslag hade haft en större positiv effekt. Huruvida den beslutade kvoten, 16 vargar, har en för liten positiv effekt är dock inte föremål för rättens prövning. Rätten skall pröva om jakt på 16 inavlade vargar förhindrar upprätthållandet eller möjligheten att nå en gynnsam bevarandestatus. Argumentationen från SNF m.fl. visar tydligt att så inte är fallet.

1.4.3 Begränsad omfattning och begränsad mängd

SJF vill som Förvaltningsrätten konstaterat påminna om att "litet antal" inte är detsamma som "begränsad mängd". Trots detta refererar Förvaltningsrätten till EU-kommissionens

argumentation i andra tvister. SJF vill därför påpeka att EU-domstolen konsekvent underkänt EU-kommissionens argumentation.

Gällande kriteriet "litet antal" i fågeldirektivet, har EU-domstolen fastslagit följande i fall C-252/85, *Commission v. France* (finns tyvärr ingen officiell svensk översättning): "*In this respect, it is apparent from Article 2, in conjunction with the 11th recital of the preamble to the Directive, that the criterion of small quantities is not an absolute criterion but rather refers to the maintenance of the level of the total population and to the reproductive situation of the species concerned.*"

Denna linje har sedan upprätthållits av EU-domstolen, oavsett EU-kommissionens försök att sätta generella procentsatser. I fall C-182/02 formulerade sig EU-domstolen så att kriteriet "*inte är uppfyllt om den jakt som beviljats med stöd av undantagsbestämmelsen är sådan att en garanti saknas för att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå.*"

Det blir alltså en unik bedömning från fall till fall baserat på faktorer av relevans för att bibehålla den relevanta arten på en viss nivå. Om EU-domstolen i ett specifikt fall har accepterat av EU-kommissionen satt procenttal, har det berott på att medlemsstaten ifråga inte lyckats motbevisa EU-kommissionen i just det fallet. Se också sektion III §27-29 i kommissionens Guidance Document on Strict Protection of Animal Species of Community Interest där ovanstående principer bekräftas av kommissionen själv i förhållande till motsvarande kriterium i artikel 16.1.e i Art- och habitatdirektivet.

Särskilt om "inlaga" från Lind m.fl. Ab 54

SJF avser inte att i detalj argumentera mot det som forskargruppen framför. Vi konstaterar bara att inlägget är ett tydligt exempel på hur forskare försöker styra den demokratiska processen med självpåtagna "inlagor" till domstolar utifrån sina egna personliga värderingar och därför grovt skjuter över målet. Liberg och Sand har bemött kritiken i ett öppet brev. Vi citerar endast en mening. "Vi anser att denna kritik är grovt missvisande och tyder på att man från författarnas sida inte har förstått rapportens huvudsakliga budskap." I sak hänvisar vi till Liberg och Sands bemötande (Bemötande från Olof Liberg and Håkan Sand av kritik mot Liberg & Sand 2012 framförd av Emma Lind m.fl. 2014-02-27, bilaga 1a)

B. Yttrande över inlaga från SNF m.fl. Ab 57-58

SNF m.fl. anför i huvudsak argument som saknar relevans i målet. Den juridiska frågan i ärendet är huruvida den selektiva jakten är förenlig med Art- och habitatsdirektivets undantagsbestämmelser från fredning. För att ett undantag skall kunna medges får åtgärden som vidtas inte försvåra målet om eller upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. I föreliggande mål syftar den selektiva jakten till att förbättra den genetiska statusen genom att sänka den inavelsnivå som SNF m.fl. själva har framfört som det stora problemet för

vargstammen, såväl på lång som på kort sikt. SNF m.fl. hänvisar bl.a. till studier som påstås visa att dagens inavelsnivåer har lett till bl.a. skelettskador på vargar.

Det rådet total enighet bland alla forskare som yttrat sig i ärendet och av allt vetenskapligt underlag att den enda långsiktiga lösningen på inavelsproblematiken är att nya gener tillförs stammen via aktiv stödutsättningar eller naturlig immigration. Vare sig populationsbegränsande jakt eller fri tillväxt i vargstammen kan förändra det. Det enda som kan påverkas av sådana åtgärder är hur snabbt inaveln ökar eller minskar.

Frågorna i detta mål är i denna del enkla. Skulle en selektiv jakt på 16 inavlade vargar sänka eller öka inavelsgraden? Innebär jakt på 16 vargar att den genetiska variationen inte går att återställa? Svaret på den första frågan är entydig. En selektiv jakt på de mest inavlade vargarna skulle momentant sänka inavelsgraden. Inga hänvisningar, inga rapporter eller kritiska synpunkter som SNF m.fl. hänvisat till motsäger detta. Tvärtom visar allt material som SNF m.fl. själva tillfört ärendet att inavelsgraden minskar och att stammens bevarandestatus därmed skulle förbättras av jakten. Den huvudsakliga kritiken från SNF m.fl. är i själva verket att omfattningen av jakten inte var tillräckligt stor eftersom forskarna (Liberg & Sand 2012, Effects of migration and selective harvest for the genetic status of the Scandinavian wolf population) i sin rapport till Naturvårdsverket förordade jakt på betydligt fler vargar, 5-10 hela familjegrupper.

SNF m.fl. anför (s. 5 i yttrande 29 nov 2013, Ab 52) följande. "*Av uppställningen ovan framgår tydligt att effekten på inavelskoefficienten av omfattande licensjakt är mycket låg, för att inte säga marginell. I vart fall betydligt lägre än effekterna av lyckad föryngring från några obesläktade individer.*" Argumentation från SNF m.fl. visar även här att en selektiv jakt har en positiv effekt på inavelsnivån. Senare studier av Skandulv (Fitness hos inavlade vs migranter 2008-2012, bilaga 6) visar dessutom att sänkningen av inavelsnivå går ännu snabbare eftersom vargar som inte är inavlade eller har lägre inavelsnivå har större reproduktionsframgång än de mest inavlade. Deras reproduktionsframgång är mer än dubbelt så stor som de inavlade vargarnas.

Argumentet att genetisk förstärkning har större effekt saknar enligt SJF relevans i målet. Den avgörande frågan är huruvida jakten äventyrar möjligheten att nå eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus. Frågan är inte om selektiv jakt har större eller lägre effekt än införsel av nya vargar. Genetisk förstärkning är en del av förvaltningen oavsett jakt eller inte. Således kan man inte ställa selektiv jakt mot lyckade föryngringar av obesläktade individer.

Det vetenskapliga underlaget (Liberg & Sand 2012, Effects of migration and selective harvest for the genetic status of the Scandinavian wolf population) visar att inavelsnivåerna går mot ett visst jämnviktsläge vid en viss invandringshastighet. Det betyder att antalet vargar i stammen inte har betydelse för den slutliga inavelsnivån. I rapporten sägs följande:

Dessa jämviktsnivåer av F är oberoende av populationsstorleken. Vid en viss given invandringshastighet spelar det ingen roll för den slutliga nivån för F om stammen innehåller 200 eller 1000 vargar. Däremot har populationsstorleken betydelse för hur snabbt inavelsnivåerna sjunker ned till sina jämviktslägen. Processen går fortare, ju mindre populationen är. Processen går också fortare genom selektiv jakt där invandrare och deras avkommor skyddas.

Mot bakgrund av att den höga inavelsnivån i stammen framställs som det mest problematiska torde en selektiv jakt som tar bort de mest inavlade vargarna och som bromsar upp tillväxten vara en åtgärd som SNF m.fl. i själva verket borde stödja. Inavelsnivån blir inte lägre av fler vargar, tvärtom nås den lägre jämviktsnivån långsammare.

Dessutom gör SNF m.fl. en missvisande jämförelse (s. 5 i yttrande 29 nov 2013, Ab 52) i tabellerna. SNF m.fl. jämför de teoretiska effekterna av två års jakt på inavlade vargar, med de verkliga effekterna av två invandrare som tillfördes stammen 2008 och vars avkommor nu har reproducerat sig. SNF m.fl. jämför således helt olika tidperioder. Med samma avskjutningsstrategi i ytterligare fyra år hade effekterna av selektiv jakt givetvis varit ännu större. Argumentationen från SNF m.fl. är som att jämföra äpplen med päron.

Det bör vidare noteras att sänkningen av inavelsgraden med 20 % som SNF m.fl. hänvisar till har skett under en period då licensjakt på just inavlade vargar har genomförts, 2010 och 2011. Vid jakten 2010 fälldes 28 inavlade vargar och 2011 fälldes 19 inavlade vargar. Således har inavelsnivån i stammen sjunkit dramatiskt under en period när en stor del av den årliga tillväxten beskattades genom selektiv jakt på inavlade vargar. Argumentation från SNF m.fl. visar således att selektiv jakt inte har negativ påverkan på stammens bevarandestatus och att sänkningen av inavelsnivån troligen påskyndats av tidigare genomförda selektiva jakter.

C. Frågan om förhandsavgörande från EU-domstolen

SNF m.fl. har yrkat att Kammarrätten ska inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen avseende tolkningen av artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet. Kammarrätten har i föreläggande gentemot NVV preciserat detta till om artikel 16.1 e inbegriper jakt efter och dödande av vissa exemplar av djurarter, dvs. om artikel 16.1 e över huvud taget kan tillämpas i detta syfte.

SJF anser att svaret på ovanstående fråga är så uppenbar att det inte krävs något förhandsavgörande. Om ett djur försvinner ur ekosystemet som en följd av jakt eller infångande spelar ingen roll. Förvaltningsrätten gjorde en korrekt bedömning, i dom den 2 maj 2013, att mot bakgrund av EU-domstolens vägledning angående tolkningen av artiklarna 12 och 16 i art- och habitatdirektivet, i synnerhet i det finska vargmålet (C-342/05), saknas behov att inhämta förhandsavgörande. Artikel 16.1 e är tillämplig på jakt efter och dödande av vissa exemplar av djurarter, inklusive de som förtecknas i bilaga 4. Detta har klargjorts av

bland annat EU-kommissionen i Vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer, 2007 (Ab 23).

Som SNF m.fl. mycket riktigt påpekar i sitt yttrande daterat den 29 november 2013, tillämpar Lettland undantagsregeln i artikel 16.1 e för jakt på lodjur (arten listas i bilaga 4 för Lettland) i enlighet med ett åtgärdsprogram för lodjur i Lettland som togs fram av nationella experter, och fastställdes 2002. Med hänvisning just till den lettiska jakten tydliggör EU-kommissionen i sin vägledning att undantag kan ingå i ett åtgärdsprogram som syftar till att långsiktigt bevara en art och innehåller åtgärder som främst berör livskraften hos populationen och artens naturliga utbredningsområde och livsmiljöer samt att undantag kan utgöra del av bestämmelserna om populationen av arten, utan att detta påverkar artens gynnsamma bevarandestatus. (Europeiska kommissionen, Vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer, 2007, punkt 115).

EU-kommissionens klargörande i brevet till Lettland om lodjursjakt (som refereras på s. 12 i inlagan från SNF m.fl. Ab 52) att det nationella undantaget (så som dess utformning och tillämpning rapporterats in till EU-kommissionen) "will only apply as long as the /... conservation status of Eurasian lynx remains favourable" ligger helt i linje med EU-domstolens avgörande i det finska vargmålet (C-342/05), eftersom en negativ utveckling från gynnsam till ogynnsam bevarandestatus skulle kräva en förnyad utvärdering av det specifika undantaget i syfte att försäkra sig om att den uppkomna ogynnsamma bevarandestatusen inte förvärras hos de aktuella populationerna eller att återställandet av en gynnsam bevarandestatus inte förhindras. EU-kommissionens formulering ska ses i ljuset av att man naturligtvis inte kan ge ett carte blanche-godkännande av ett undantag för all framtid oavsett hur bevarandestatusen utvecklas. I Sverige är situationen som bekant den omvända mot detta hypotetiska exempel, dvs. den svenska vargstammen har under de senaste åren sett en positiv trend mot gynnsam bevarandestatus samtidigt som licensjakt bedrivits.

I ett annat viktigt vägledningsdokument – Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, klarläggs att artikel 16.1 punkt e är tillämplig på jakt:

"Finally, justification (e) could be used to justify a carefully regulated harvest of some animals. Justification (c) and (e) could cover cases where a de facto hunter harvest is needed to obtain local acceptance for large carnivores among the rural population. This situation is clearly present in many Nordic and Eastern European countries, and has been well documented in social science research. In fact, Latvia has justified its continued hunter harvest of lynx under justification (e) (Ozolins 2001), and the example has been held up as a successful demonstration of a well justified use of derogation point (e) by the Article 12 working group."

Se s. 30 i Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, slutlig version, juli 2008.

I ett meddelande från EU-kommissionen rekommenderas de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna att använda dessa Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores som god praxis i förvaltningen av stora rovdjur. Se s. 2 i Note to the Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, 1 juli 2008.

Det kan i sammanhanget nämnas att en läsning av de officiella franska och engelska originalspråksversionerna av Art- och habitatdirektivets begrepp "insamling och förvaring" måhända ger en bättre språkdräkt åt ovanstående resonemang än den svenska översättningen: "*la prise ou la détention*" i den franska versionen, och "*the taking or keeping*" i den engelska versionen.

Mot bakgrund av ovanstående står det klart att lagstiftarens syfte med artikel 16.1 e var att den skulle omfatta jakt efter och dödande av vissa exemplar av djurarter, inklusive de som förtecknas i bilaga 4. Det finns således inga skäl att begära förhandsavgörande från EU-domstolen om tolkningen i detta avseende och yrkandet bör därför avslås.

I föreningarnas yrkande refereras till ett resonemang av Jan Darpö angående det finska vargmålet (C-342/05) där Darpö menar att även om EU-domstolen gör några allmänna uttalanden om artikel 16 i det finska vargmålet, berör fallet inte förvaltningsjakt under punkten e på en art som inte har gynnsam bevarandestatus. Darpö anser att förvaltningsrätten bör kritiseras för att den inte begärde förhandsavgörande av EU-domstolen i frågan huruvida förvaltningsjakt på en art som inte har gynnsam bevarandestatus över huvud taget är förenlig med Art- och habitatdirektivet.

I detta avseende är Darpös kritik av förvaltningsrätten uppenbart felaktig och förvaltningsrättens bedömning är korrekt. EU-domstolen konstaterande i det finska vargmålet att det är möjligt att bevilja undantag i särskilda fall, när det vederbörligen har konstaterats att detta inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos de aktuella populationerna eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus, avser den generella tolkningen av det övergripande kravet i första paragrafen i artikel 16 gällande effekten av undantag på bevarandestatusen som måste vara uppfyllt för samtliga anledningar i punkterna a till e. Att denna tolkning även avser punkten e blir ännu desto klarare då EU-domstolen i paragraf 29 uttryckligen refererar till kommissionens överväganden, särskilt i punkterna 47–51 i avdelning III i kommissionens riktlinjer avseende livsmiljödirektivets strikta skydd av djurarter av gemenskapsintresse (Guidance document on the strict protection of animal species of community interest provided by the "Habitats" Directive 92/43/EEC, slutlig version, februari 2007). Slutsatsen att undantag i särskilda fall, när det vederbörligen har konstaterats att detta inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos de aktuella populationerna eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus, som den

slutsatsen kommer till uttryck i EU-kommissionens överväganden, är på intet sätt begränsad till skydds jakt utan hänför sig till samtliga de skäl som uppräknas i artikel 16.1 punkterna a-e.

Det finns således inga skäl att begära förhandsavgörande från EU-domstolen om tolkningen i detta avseende heller. Således bör även detta yrkande avslås i enlighet med *acte clair*-doktrinen. I övrigt finns det inte några skäl att inhämta förhandavgörande från EU-domstolen beträffande tolkningen av artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet.

Gällande kraven "begränsad omfattning" och "begränsad mängd" råder egentligen inga oklarheter om tolkningen. Man kan jämföra med EU-domstolens generella vägledning i förhållande till fågeldirektivets "litet antal" där EU-domstolen konstaterade att det inte är ett absolut kriterium utan snarare att det ska ske en bedömas i varje enskilt fall så att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå.

C-252/85, *Commission v. France* (finns tyvärr ingen officiell svensk översättning): "*In this respect, it is apparent from Article 2, in conjunction with the 10th recital of the preamble to the Directive, that the criterion of small quantities is not an absolute criterion but rather refers to the maintenance of the level of the total population and to the reproductive situation of the species concerned.*"

I fall C-182/02 formulerade sig domstolen så att kriteriet "*inte är uppfyllt om den jakt som beviljats med stöd av undantagsbestämmelsen är sådan att en garanti saknas för att populationerna av de berörda arterna bibehålls på en tillfredsställande nivå.*"

Att man tar vägledning i ORNIS för fåglar betyder inte att samma procentsats(er) gäller stora rovdjur, utan det ska snarare ses som en uppmaning från EU-domstolen att lyssna på bästa tillgängliga vetenskapliga expertis i det enskilda fallet, dvs. Naturvårdsverkets underlag i förekommande fall.

Referenser:

Proposition 2008/09:210, En ny rovdjursförvaltning
Proposition 2012/13:191, En hållbar rovdjurspolitik

Rättsfall från EU-domstolen:

C-252/85: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61985CJ0252:EN:HTML>
C-182/02: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002CJ0182:SV:HTML>
C-342/05: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005CJ0342:SV:PDF>

Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, slutlig version, juli 2008:

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/guidelines_for_population_level_management.pdf

Note to the Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, 1 juli 2008:

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/pdf/guidelines_for_population_level_management_ec_note.pdf

Guidance document on the strict protection of animal species of community interest provided by the "Habitats" Directive 92/43/EEC, slutlig version, februari 2007:

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/pdf/guidance_en.pdf

Jakt och Jägars hemsida: <http://jaktreportage.se/vargodling.mp3>

Liberg & Sand 2012, Effects of migration and selective harvest for the genetic status of the Scandinavian wolf population

Bilagor

1. a. Bemötande från Olof Liberg and Håkan Sand av kritik mot Liberg & Sand 2012 framförd av Emma Lind m.fl. samt b. Response from Olof Liberg and Håkan sand to critique on their report on effects of migration and selective harvest of wolves, from Dr Michael Hansen, 2014-02-27
2. Genetic variation in the Scandianvian population, Liberg Vålådalen 2013
3. Glöersens blogg, Fransk forskare vill förbjuda renskötsel till förmån för vargar
4. Länsstyrelsen i Värmlands Facebooksida, 29 mars 2013 21.00
5. Svar från Science skribent, 2013-04-07
6. Skandulv, Fitness hos inavlade vs migranter 2008-2012

Öster Malma den 1 mars 2014

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

Bo Sköld
Generalsekreterare

Ola Wälimaa
Förbundsjurist